

ΠΟΥΛΙ

πουλί, το, ουσ. [*μσν. πουλλίν <μτγν. πουλλίου, υποκορ. του ουσ. πούλλος <λατιν. pullus (= νεοσσός)*], το πουλί. **1.** άνθρωπος έξυπνος, πονηρός: «δεν κάθισα να παίξω στο καρέ που έπαιζε ο τάδε, γιατί ήταν όλοι τους πουλιά». **2.** το αντρικό σεξουαλικό όργανο, το πέος, ο πούτσος: «έχει ένα πουλί μισό μέτρο!». **3.** (ειρωνικά) το μικρό σε μέγεθος πέος: «χαρά στο πουλί που έχεις και μας κάνεις και τον γκομενιάρη!». **4.** (στη γλώσσα της αργκό) αυτός που ξέρει πολλά, ιδίως παράνομες υποθέσεις, αλλά δεν ομολογεί τίποτα σε περίπτωση που συλληφθεί, σε περίπτωση που τον καλέσουν στην αστυνομία: «αν υπήρχαν κι άλλα πουλιά σαν τον τάδε μέσα στην πιάτσα, δε θα 'ξεραν τίποτα οι μπάτσοι για τα νταραβέρια που γίνονται». Από το ότι το πουλί δεν μπορεί να μιλήσει, σε αντιδιαστολή με το κελαηδώ (βλ. λ.). (Ακολουθούν 51 φρ.)·

- *άπιαστα πουλιά, χίλια στον παρά*, λέγεται στις περιπτώσεις που δίνει κάποιος με μεγάλη ευκολία διάφορες υποσχέσεις, παρόλο που η πραγματοποίησή τους είναι πολύ δύσκολη ή και αμφίβολη: «μου υποσχέθηκε πως θα με πάρει στη δουλειά του, θα μ' αγοράσει ένα διαμέρισμα να μένω, κι ένα αυτοκίνητο για τις μετακινήσεις μου, τι λες εσύ; -Άπιαστα πουλιά, χίλια στον παρά, αγόρι μου!»·

- *άπιαστο πουλί*, είναι πανέξυπνος, τετραπέρατος και γενικά έχει άπειρες γνώσεις για τη ζωή της πιάτσας: «δε μπορεί κανείς να τον ξεγελάσει, γιατί έμαθε από μικρός στα κόλπα και είναι άπιαστο πουλί». (Λαϊκό τραγούδι: *τώρα όμως στα πενήντα είσαι άπιαστο πουλί, έχεις πείρα στην αγάπη, έχεις τέχνη στο φιλί*)·

- *βαράω το πουλί μου*, βλ. συνηθέστ. *παίζω το πουλί μου*·

- *για να λαλήσει το πουλί, πρέπει ν' αλλάξει την τροφή*, **α.** δηλώνει πως είναι απαραίτητη η ποικιλία στη ζωή μας, γιατί, όταν δεν υπάρχει, ατονεί η ενεργητικότητά μας: «πρέπει να βρω νέα ενδιαφέροντα στη ζωή μου για να πάρω τ' απάνω μου, γιατί για να λαλήσει το πουλί, πρέπει ν' αλλάξει την τροφή». **β.** (για άντρες) λέγεται και με ειρωνική διάθεση εννοώντας πως η σεξουαλική διάθεση πεθαίνει, όταν βρίσκεται κανείς συνέχεια με την ίδια ερωτική σύντροφος: «είμαι τριάντα χρόνια παντρεμένος και, όταν ξαπλώνω με τη γυναίκα μου, είναι σαν να πιάνω το μπούτι μου, γι' αυτό, τσιμπολογώ δεξιά αριστερά διάφορα ξέκωλα, γιατί, για να λαλήσει το πουλί, πρέπει ν' αλλάξει την τροφή»·

- *γλυκό πουλί της νιότης*, (με συναισθηματική φόρτιση) χαρακτηρίζει τα νεανικά χρόνια. (Λαϊκό τραγούδι: *τη μαχαιρώσανε μια νύχτα στην Αμβέρσα μα εγώ την έκλαψα πολύ, γιατί την ήξερα Σοφία κι όχι Πέρσα κι ήταν γλυκό της νιότης μου πουλί*)·

- *έγινε πουλί*, βλ. φρ. *έγινε πουλάκι*, λ. [πουλάκι](#). (Λαϊκό τραγούδι: *μη μου θυμώνεις μάτια μου, που φεύγω για τα ξένα, πουλί θα γίνω και θα 'ρθω πάλι κοντά σε σένα*)·

- *έκατσε το πουλί*, τελείωσε αίσια η δουλειά, επιτεύχθηκε ο στόχος: «κάποια στιγμή δυσκόλεψαν τόσο πολύ τα πράγματα, που φοβήθηκα πως δε θα μπορούσα να τελειώσω τη δουλειά, όμως, ευτυχώς, στο τέλος, έκατσε το πουλί»·

- *ελεύθερο πουλί*, άνθρωπος απαλλαγμένος από κάθε δεσμό ή υποχρέωση, ιδίως απαλλαγμένος από τα δεσμά του γάμου: «τώρα που παρέδωσα την εργασία, είμαι ελεύθερο πουλί και πάμε όπου θες || όλοι απ' την παρέα μας είμαστε παντρεμένοι και μόνο ο τάδε εξακολουθεί να είναι ελεύθερο πουλί». (Λαϊκό τραγούδι: *Ησαΐα μη χορεύεις, τον μπελά σου μη γυρεύεις, ζήσ' ελεύθερο πουλί*)·

- *έμεινα με το πουλί στο χέρι*, βλ. συνηθέστ. *έμεινα με τον πούτσο στο χέρι*, λ. πούτσος·

- *έρημο πουλί*, άνθρωπος χωρίς συγγενείς και φίλους, που είναι ολομόναχος στη ζωή του: «τόσα χρόνια στην ξενιτιά, ήμουν ένα έρημο πουλί». (Λαϊκό τραγούδι: *ούτε μάνα, ούτ' αδέρφια, κι εγώ έρημο πουλί· βλέπω αράχνες στο κατώφλι και χορτάρια στην αυλή*)·

- *έχει και του πουλιού το γάλα* ή *και του πουλιού το γάλα*, (για καταστήματα, σούπερ μάρκετ, νοικοκυριά) διαθέτει μεγάλη αφθονία, μεγάλη ποικιλία υλικών αγαθών, ιδίως τροφίμων: «το τάδε σούπερ μάρκετ έχει και του

πουλιού το γάλα || σύμφωνα με το διαφημιστικό σλόγκαν, τα σούπερ μάρκετ του Βασιλόπουλου έχουν και του πουλιού το γάλα». (Λαϊκό τραγούδι: στα χέρια μου δε σου 'λειψε **και του πουλιού το γάλα**, μα τώρα μπατιρήματα έχω πολύ μεγάλα).

- *κάθε πουλί στον τόπο του κελαηδεί*, ο καθένας συμπεριφέρεται και κινείται στο οικείο περιβάλλον του με μεγάλη άνεση: «στο γραφείο που τον συνάντησα ήταν σεμνός και μετρημένος, αλλά στο μπαράκι της γειτονιάς του ξεσάλωσε ο άνθρωπος, γιατί, βλέπεις, κάθε πουλί στον τόπο του κελαηδεί». Συνών. *κάθε πετεινός στην αυλή του κράζει*.

- *κάλλιο πουλάκι στο κλαδί παρά πουλί και στο κλουβί*, βλ. λ. [πουλάκι](#).

- *κάνει το πουλί*, (στη γλώσσα της αργκό) αν και ξέρει πολλές παρανομίες που γίνονται στην πιάτσα, εν τούτοις δεν είναι συνεργάσιμος με την αστυνομία: «τον έχουν τρεις μέρες στην Ασφάλεια και προσπαθούν να του ψαρέψουν για την τελευταία ληστεία που έγινε στην αγορά, αλλά αυτός κάνει το πουλί».

- *κατά φωνή και το πουλί*, βλ. λ. [φωνή](#).

- *κάτσε κότα μου στ' αβγά σου, για να βγούνε τα πουλιά σου*, βλ. λ. [κότα](#).

- *κοιμάται σαν πουλί ή κοιμάται σαν το πουλί*, βλ. συνηθέστ. *κοιμάται σαν πουλάκι*, λ. [πουλάκι](#). (Λαϊκό τραγούδι: **σαν πουλί κοιμότανε** μες στην αγκαλιά μου ποταμός χυνότανε μέσα στην καρδιά μου).

- *κουβαλάει και του πουλιού το γάλα*, είναι πολύ καλός οικογενειάρχης, δε στερεί τίποτα από την οικογένειά του: «σκοτώνεται όλη τη μέρα στη δουλειά για να κουβαλάει στο σπίτι του και του πουλιού το γάλα».

- *λεύτερο πουλί*, βλ. φρ. *ελεύθερο πουλί*. (Λαϊκό τραγούδι: θα ζήσω **λεύτερο πουλί** κι όχι κορόιδο στο κλουβί, για μια μονάχα θηλυκιά να κελαηδάω).

- *μ' άφησε με το πουλί στο χέρι*, βλ. συνηθέστ. *μ' άφησε με τον πούτσο στο χέρι*, λ. πούτσος.

- *μ' έπιασε με το πουλί στο χέρι*, βλ. φρ. *μ' έπιασε με τον πούτσο στο χέρι*, λ. πούτσος.

- *να, κάνει το πουλί σου!* βλ. φρ. *να, κάνει το πουλάκι σου(!)* λ. πουλάκι.

- *ο αετός μεγάλα πουλιά κυνηγάει*, οι επιδιώξεις ενός ισχυρού και ικανού ατόμου είναι και αυτές ανάλογες: «έχει τόσα πολλά λεφτά που δεν ασχολείται με ψιλοδουλειές, γιατί ο αετός μεγάλα πουλιά κυνηγάει».

- *ο βασιλιάς των πουλιών*, βλ. λ. [βασιλιάς](#).

- *ο Θεός τρέφει τα πουλιά, μα δεν τα βάζει και το φαί μέσ' στη φωλιά*, βλ. λ. Θεός.

- *παίζω με το πουλί μου*, βλ. συνηθέστ. *παίζω με το πουλάκι μου*, λ. πουλάκι.

- *παίζω το πουλί μου*, βλ. συνηθέστ. *παίζω το πουλάκι μου*, λ. πουλάκι.

- *πέταξε το πουλί*, βλ. φρ. *πέταξε το πουλάκι*, λ. [πουλάκι](#). Πρβλ.: *μη χτυπιέσαι, μην κάνεις σαν τρελή, έφυγε και πάει το πουλί* (Λαϊκό τραγούδι).

- *πιάνει πουλιά στον αέρα*, είναι πανέξυπνος, είναι ικανότατος: «δεν μπορείς να τον ξεγελάσεις αυτόν τον άνθρωπο, γιατί πιάνει πουλιά στον αέρα ||ποιαδήποτε δουλειά και να του αναθέσεις, σου την τελειώνει στο πιτς φιτίλι, γιατί είναι τύπος που πιάνει πουλιά στον αέρα».

- *πότε αβγά, πότε πουλιά!* λέγεται γι' αυτούς που με πλάγιες ενέργειες και μέσα καταλαμβάνουν ανώτερες θέσεις και αξιώματα, ιδίως του δημοσίου, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα: «καλά, ρε παιδάκι μου, πριν λίγους μήνες μπήκες στο δημόσιο κι έγινες διευθυντής; Πότε αβγά, πότε πουλιά!». Συνών. *ούτε διάκο σ' είδαμε ούτε*

πρωτοσύγκελλο, και δεσπότης έγινες(:)·

- *πουλί μου!* βλ. φρ. *πουλάκι μου(!)* λ. [πουλάκι](#). (Λαϊκό τραγούδι: *έλα, έλα, πουλί μου, έλα, έλα, είναι η ζωή μια τρέλα*)·

- *προτού σκάσουν τ' αβγά, άρχισε να μετράει πουλιά*, ειρωνική παρατήρηση σε κάποιον που από κάποια δουλειά ή ενέργειά του υπολογίζει πολύ πρόωρα σε κάποια οφέλη είτε πως θα του συμβεί κάποιο κακό: «μόλις προχτές έστησε τη δουλειά του και προτού σκάσουν τ' αβγά, άρχισε να μετράει πουλιά, γιατί ονειρεύεται μεγαλεία και πλούτη || δεν κυκλοφορεί με τ' αυτοκίνητο που αγόρασε για να μην χτυπήσει κανέναν πεζό, αλλά όπως ήταν από πάντα, προτού σκάσουν τ' αβγά, άρχισε να μετράει πουλιά». Συνών. *ακόμη δεν τον είδαμε, Γιάννη τονε βγάλαμε ή ακόμη δεν τον είδαμε, Γιάννη τον βαφτίσαμε / το παιδί ακόμα δε γεννήθηκε κι η σκούφια αγοράστηκε / το τηγάνι στη φωτιά, το ψάρι στη θάλασσα* ·

- *σαν πουλί ή σαν το πουλί*, βλ. συνηθέστ. *σαν πουλάκι*, λ. [πουλάκι](#)·

- *σκέφτεται με το πουλί του*, οι ενέργειές του επηρεάζονται από τα σεξουαλικά του: «κάθε φορά που σκέφτεται με το πουλί του, κάνει απανωτά λάθη»·

- *σκόρπισαν σαν πουλιά ή σκόρπισαν σαν τα πουλιά*, διασκορπίστηκαν κάποιοι ή κάτι: «κάποτε ήταν πολύ δεμένη παρέα, αλλά το 'φερε έτσι η ζωή, που σκόρπισαν σαν τα πουλιά || σκόρπισαν σαν πουλιά όλα τα όνειρα που έκανα για σένα». (Λαϊκό τραγούδι: *σκορπάνε σαν πουλιά, μέσ' απ' την καρδιά χίλιες ελπίδες, φτωχή μου καρδιά, μέσα στη ζωή χαρά δεν είδες*)·

- *στα πουλιά μας!* ειρωνική απάντηση ή απάντηση αδιαφορίας σε χαιρετιστήριο ή αποχαιρετιστήριο γεια μας! που λέει κάποιος ερχόμενος ή αποχωρώντας από το χώρο στον οποίο βρισκόμαστε·

- *τ' άκουσες πουλί μου!* ειρωνική έκφραση με την οποία κλείνουμε την πρότασή μας σε κάποιο άτομο που αντιληφθήκαμε πως επιδιώκει να μας ξεγελάσει: «δε θα σου δώσω τα λεφτά που μου ζητάς, γιατί έμαθα πως είσαι μεγάλος μπαταξής, τ' άκουσες πουλί μου!». Υπήρξε η αγαπημένη έκφραση του ηθοποιού Κ. Χατζηχρήστου, που ακουγόταν στον τύπο *τ' άκουσες πολύ μου*, όταν υποδυόταν το χωριάτη Θύμιο από τη Μακρακώμη·

- *τι λέει το πουλί σου!* βλ. φρ. *τι λέει το πουλάκι σου!* λ. [πουλάκι](#)·

- *τι λες πουλί μου!* βλ. συνηθέστ. *τι λες πουλάκι μου!* λ. [πουλάκι](#)·

- *το γκαβό πουλί ο Θεός δυο φορές το βλέπει*, βλ. φρ. *το γκαβό πουλί το δίνει ο Θεός φωλιά και ζει*·

- *το γκαβό πουλί το δίνει ο Θεός φωλιά και ζει*, όταν δεν έχει κάποιος τη δυνατότητα να επιβιώσει, επεμβαίνει η θεία πρόνοια: «κανένας δε χάνεται σ' αυτή τη ζωή, γιατί το γκαβό πουλί το δίνει ο Θεός φωλιά και ζει»·

- *το έξυπνο πουλί απ' την ουρά πιάνεται*, βλ. συνηθέστ. *το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται*·

- *το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται*, όσο έξυπνος και να είναι κάποιος και να ξέρει να φυλάγεται, έρχεται η στιγμή που πιάνεται με τον πιο εύκολο τρόπο ή για τον πιο ασήμαντο λόγο, επειδή έχει μεγάλη εμπιστοσύνη στην εξυπνάδα του και δεν παίρνει τις απαραίτητες προφυλάξεις: «μην υποτιμάς τους αντιπάλους σου, γιατί, όσο κι αν είσαι ανώτερός τους, το ξέρεις πολύ καλά πως, πολλές φορές, το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται». (Λαϊκό τραγούδι: *είσαι τσίφτισσα γυναίκα, γι' αυτό σ' αγαπώ πολύ, μα από τη μύτη πιάνεται πάντα το έξυπνο πουλί*). Συνών. *η πονηρή αλεπού, απ' τα τέσσερα πιάνεται*·

- *το θηλυκό πουλί φτιάχνει τη φωλιά*, αυτή που φτιάχνει, που κρατάει ένα σπίτι, μια οικογένεια είναι η γυναίκα: «μπορεί να λέμε οτιδήποτε για τις γυναίκες αλλά όλοι αναγνωρίζουμε πως το θηλυκό πουλί φτιάχνει τη φωλιά»·

- *το καλό πουλί, απ' τ' αβγό του κελαηδεί*, θετική διαπίστωση για τις ικανότητες και την εξυπνάδα που δείχνει κάποιο άτομο από την παιδική ακόμα ηλικία: «πήρε τον έλεγχο του και σ' όλα τα μαθήματα έχει δέκα με οξεία, γιατί το καλό πουλί, απ' τ' αβγό του κελαηδεί»· βλ. και φρ. *η καλή μέρα απ' το πρωί φαίνεται*, λ. *μέρα*·

- το πουλί! βλ. συνηθέστ. το πουλάκι! λ. πουλάκι. (Τραγούδι: κι ο φωτογράφος φώναζε πως σε λίγο το **πουλί** απ' το φακό θα σας στείλει ένα φιλί).
- το πουλί για να τραφεί, πρέπει ν' αλλάξει την τροφή, βλ. φρ. για να λαλήσει το πουλί, πρέπει ν' αλλάξει την τροφή.
- το πουλί που ξυπνάει πρωί, τρώει το σκουλήκι, βλ. λ. [σκουλήκι](#).
- τρώει σαν πουλί ή τρώει σαν το πουλί, βλ. συνηθέστ. τρώει σαν πουλάκι, λ. [πουλάκι](#).
- χτυπώ πουλιά, κυνηγώ πουλιά: «όταν ήμασταν πιτσιρίκια, βγαίναμε ομαδικά και χτυπούσαμε πουλιά».
- χτυπώ το πουλί μου, βλ. συνηθέστ. παίζω το πουλί μου.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας